

УДК 342.95(477)

СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКСПЕРТНИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ

Гаспарян С.Г.,
здобувач

*Інститут права та суспільних відносин
Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»*

У статті розглядається сутність кадрового забезпечення експертних установ України. На основі аналізу думок вчених щодо розуміння поняття «кадрове забезпечення» автором надано власне визначення поняття «кадрове забезпечення експертних установ», виділені його ознаки. Докладно розглянута організаційна (управлінська) структура експертних установ України як один з їхніх складових елементів.

Ключові слова: *кадрове забезпечення, управлінська діяльність, мета кадрового забезпечення, експертні установи.*

В статье рассматривается сущность кадрового обеспечения экспертных учреждений Украины. На основе анализа мнений ученых относительно понимания понятия «кадровое обеспечение» автором предложено собственное определение понятия «кадровое обеспечение экспертных учреждений», выделены его признаки. Подробно рассмотрена организационная (управленческая) структура экспертных учреждений Украины как один из составляющих их элементов.

Ключевые слова: *кадровое обеспечение, управленческая деятельность, цель кадрового обеспечения, экспертные учреждения.*

Hasparian S.H. SATISFACTION AND CONTENT OF THE PERSONAL PROVIDER EXPERT MEMBERS OF UKRAINE

The article deals with the essence of staffing of expert institutions of Ukraine. Based on the analysis of the opinions of scientists regarding the understanding of the concept of “staffing”, the author provided his own definition of “staffing of expert institutions”, which suggests to understand the complex of measures to fill the expert institutions and their structural units highly qualified, and those that meet all the requirements of personnel, organization of their work and professional development, in order to ensure, in the future, proper performance of their expert activities and the provision of appropriate professional and qualitative expert services.

On the basis of the proposed definition, the signs of staffing of expert institutions of Ukraine are identified, among which are: 1) a type of management activity; 2) one of the areas of personnel policy; 3) submitted by the system of measures to fill the expert institutions and their structural divisions highly qualified, and those that meet all requirements of the personnel; 4) consists of organizational and functional structures; 5) own principles and functions; 6) contributes to ensuring, in the future, proper implementation by experts of expert activities and the provision of appropriate professional and qualitative expert services.

It is determined that the value of staffing of expert institutions of Ukraine is to ensure a fair and comprehensive pre-trial investigation, judicial review, and the provision of other services related to the use of specialist knowledge through the involvement of employees of expert institutions.

It is determined that the purpose of staffing of expert institutions of Ukraine is to fill the qualified and those that meet the necessary requirements of personnel, organization of their activities and maintenance of qualifications.

In order to determine the specifics of staffing of expert institutions, the scope of their activities, functions and tasks they perform in different departments are determined.

Key words: *personnel support, management activity, purpose of staffing, expert institutions.*

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку України, коли держава постійно перебуває в «режимі реформування», важко недооцінити роль кадрового забезпечення в державі загалом і в окремих сферах її діяльності зокрема. Через постійний вплив українців за кордон, складне економічне становище та недосконалу систему освіти в країні останнім часом відчувається гостра потреба в кадрах. У цьому контексті дослідження питання кадрового забезпечення експертних установ України набуває ще більшої актуальності.

Стан дослідження. Питання сутності кадрового забезпечення вивчали такі науковці, як: М.І. Ануфрієв, О.М. Бандурка, В.М. Бесчастний, Т.Є. Кагановська,

А.М. Ключко, Л.М. Колодкін, А.Т. Комзюк, П.Б. Коптев, Ю.Ф. Кравченко, Н.П. Матюхіна, Г.М. Мякішев, В.М. Плішкін, О.Ю. Синявська, В.М. Шамаров. Однак сутність кадрового забезпечення експертних установ України, враховуючи його сучасний стан, не висвітлена в наукових працях, що зумовлює актуальність дослідження.

Метою статті є дослідження питання сутності кадрового забезпечення експертних установ України.

Виклад основного матеріалу. Сучасні умови соціально-економічного розвитку потребують дедалі більшої уваги до роботи з кадрами, насамперед із керівниками та спеціалістами, які є головним елементом системи управління, оскільки від укомплектованості

компетентними, професійно підготовленими кадрами залежить як ухвалення рішень, так і їх виконання, саме тому проблеми кадрового забезпечення є важливим напрямом вивчення в контексті дослідження формування та реалізації державної політики [1, с. 108].

Кадровий склад (особовий склад, персонал) є останньою ланкою державного управлінського механізму, через яку реалізується виконавча влада, втілюються в життя державні вимоги й управлінські рішення, і від того, як кадровий склад розуміє і виконує свою роботу, наскільки чітко і правильно діє, залежить ефективність функціонування органу управління і всієї системи виконавчої влади [2, с. 144].

Говорячи про значущість кадрового забезпечення, Т.Є. Кагановська стверджує, що саме воно зумовлює складність та відповідну організаційну побудову організації, а також вказує на велике значення кадрового забезпечення в реалізації функцій держави. Ця діяльність має чітко визначену спрямованість у межах всієї системи державного управління [3, с. 43]. Також автор вважає, що сутність кадрового забезпечення в державі полягає в діяльності уповноважених суб'єктів щодо реалізації кадрової політики держави з метою забезпечення функціонування державного управління соціальними, технічними, біологічними об'єктами, яке здійснюється в умовах ринкової економіки з урахуванням демократичних засад побудови нашої держави із пріоритетним забезпеченням прав, свобод та законних інтересів особи, шляхом наповнення організаційних структур системи державного управління відповідними за професією та кваліфікацією кадрами, створення в них мотивації до ефективної праці, організації їх ефективного використання, професійного та соціального розвитку, досягнення раціонального ступеня мобільності персоналу, а також їх соціального захисту [3, с. 219]. У свою чергу, Т.І. Гаман вважає, що в демократичному суспільстві кадрова політика має будуватися на основі принципу прагматизму, тобто принципу, за якого до управління залучають суто професіоналів, оцінюючи їхні професійні якості, а не ідеологічні переконання [4, с. 12].

Що ж стосується самого поняття «кадрове забезпечення», то воно не закріплено в нормативно-правових актах. Словник В.І. Даля визначає поняття «забезпечення» як надання всього необхідного [5, с. 577]. А.М. Клочко наводить таку дефініцію цього поняття: «кадрове забезпечення – це функція адміністративної діяльності, спрямована на реалізацію завдань щодо управління персоналом» [6, с. 43].

На основі вищезазначеного автор пропонує розглядати поняття кадрового забезпечення експертних установ України як комплекс заходів щодо наповнення експертних установ та їхніх структурних підрозділів висококваліфікованими та такими, які відповідають усім вимогам, кадрами, організації їхньої праці та підвищення професійного рівня з метою забезпечення в подальшому належного здійснення ними експертної діяльності, надання професійних та якісних експертних послуг.

Під час дослідження поняття кадрового забезпечення експертних установ України нами виокремлено такі ознаки: 1) є видом управлінської діяльності; 2) одна зі сфер кадрової політики; 3) представлене системою заходів щодо наповнення експертних установ та їхніх структурних підрозділів висококваліфікованими та такими, які відповідають усім вимогам, кадрами; 4) складається з організаційної та функціональної структур; 5) притаманні власні принципи та функції; 6) сприяє забезпеченню в подальшому належного здійснення фахівцями експертної діяльності та надання професійних і якісних експертних послуг.

Мета кадрового забезпечення полягає в наповненні штатних одиниць державних органів відповідними за професією та кваліфікацією кадрами [3, с. 125]. Крім наповнення кваліфікованими та такими, що відповідають вимогам, кадрами, до мети кадрового забезпечення експертних установ варто додати організацію діяльності з кадрами, підтримання їхньої кваліфікації.

Значення кадрового забезпечення в державі полягає у створенні можливості для самої держави через своїх представників (державних службовців) виконувати покладені на неї функції, а також ті обов'язки, які має сучасна правова, демократична держава перед людиною. Отже, можна вести мову про різнопланове значення кадрового забезпечення в державі, оскільки це забезпечить можливість функціонування держави та її органів (основне значення); сприятиме забезпеченню прав, свобод та законних інтересів особи в державі (побічно, через діяльність держави) [7, с. 219].

У свою чергу, значення кадрового забезпечення експертних установ України безпосередньо полягає в забезпеченні справедливого та всебічного досудового розслідування, судового розгляду, надання інших послуг, пов'язаних із використанням спеціальних знань, шляхом залучення працівників експертних установ.

У контексті дослідження кадрового забезпечення експертних установ України варто звернути увагу на те, що його структура поділяється на організаційну та функціональну. На думку В.Р. Весніна, організаційна (управлінська) структура – це упорядкована сукупність ланцюгів управління організацією (посади, підрозділи та служби), які мають необхідну матеріально-технічну базу, виконують специфічні адміністративні функції, перебувають у взаємному зв'язку та підпорядкуванні [8, с. 174]. Г.В. Атаманчук організаційну структуру розуміє як розподіл загального обсягу організаційного потенціалу за вертикаллю та горизонталлю [9, с. 109].

Організаційна структура кадрового забезпечення експертних установ України – це система державного управління, яка передбачає обов'язкову наявність об'єкта та суб'єкта управління, поділ на організаційно відокремлені одиниці (структурні підрозділи відомств), їх взаємодію за вертикаллю та горизонталлю.

Іншим складником кадрового забезпечення експертних установ України є функціональна структура. Функціональній структурі прита-

манна динаміка. Кожен з елементів структури має свої особливості, що в єдності забезпечує цілісне функціонування системи. До елементів функціональної структури кадрового забезпечення експертних установ варто віднести функції, напрями діяльності, елементи роботи тощо. Це пояснюємо тим, що функціональна структура кадрового забезпечення розкриває його саме через категорію «діяльність», що охоплює всі наведені вище поняття. У науковій літературі подається неоднаковий перелік тих функцій (напрямів діяльності), що виконує кадрове забезпечення.

Щоби визначити специфіку кадрового забезпечення експертних установ, потрібно визначити сферу їхньої діяльності, функції та завдання, які вони виконують.

Судово-експертну діяльність здійснюють державні спеціалізовані установи та, у випадках і на умовах, визначених законом, судові експерти, які не є працівниками зазначених установ. Закон України «Про судову експертизу» наводить перелік державних спеціалізованих установ. Відповідно до ст. 7 Закону, до них належать такі: науково-дослідні установи судових експертиз Міністерства юстиції України; науково-дослідні установи судових експертиз, судово-медичні та судово-психіатричні установи Міністерства охорони здоров'я України; експертні служби Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства оборони України, Служби безпеки України та Державної прикордонної служби України [10, ст. 7]. Варто зазначити, що наведений в статті перелік державних спеціалізованих установ, які здійснюють судово-експертну діяльність, є вичерпним. Крім того, нормою визначені види експертиз, які здійснюються суто цими установами: криміналістичні, судово-медичні і судово-психіатричні експертиз.

В.Г. Гончаренко зазначає, що «поділ державних структур, що здійснюють судово-експертну діяльність із правом проведення судових експертиз, на експертні установи та експертні служби наведено в Законі за принципом їхньої належності до сфери управління «цивільних» (Міністерство юстиції України, Міністерство охорони здоров'я України) або «воєнізованих» (Міністерство внутрішніх справ (далі – МВС) України, Міністерство оборони України, Служба безпеки України, Державна прикордонна служба України) відомств. Такий поділ має рацію з огляду на різницю у функціональній спрямованості цивільних судово-експертних установ і воєнізованих експертних служб, а також на особливості соціального та матеріального забезпечення їхніх штатних співробітників – цивільних чи військовослужбовців» [11]. Сьогодні поділ на «цивільні» та «воєнізовані» експертні установи не відображає реалії. 7 листопада 2015 р. набув чинності новий Закон «Про Національну поліцію», який замінив старий Закон «Про міліцію». Відповідно до новоствореного Закону, Експертна служба МВС не увійшла до складу Національної поліції України, а її персонал набув цивільного статусу. Крім того, названі підрозділи є багатопрофільними експертними установами, які проводять експертні дослідження в кримінальних, адміністра-

тивних, цивільних та господарських справах за багатьма видами судових експертиз.

Державні спеціалізовані установи Міністерства охорони здоров'я України забезпечують правоохоронні органи і суди судово-медичними та судово-психіатричними експертизами. До зазначених установ належать бюро судово-медичних експертиз та судово-психіатричні установи. Експертна служба МВС складається з Державного науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України та територіальних підрозділів – науково-дослідних експертно-криміналістичних центрів. Функції експертної установи Служби безпеки України покладено на Український науково-дослідний інститут спеціальної техніки та судових експертиз Служби безпеки України. У сфері управління Державної прикордонної служби України судово-експертна діяльність здійснюється Головним експертно-криміналістичним центром та його підрозділами. Щодо діяльності експертних служб Міністерства оборони варто зазначити, що нині відбувається їх реформування.

Законом України «Про судову експертизу» передбачено ведення діяльності експертною службою Міністерства оборони України, однак Положенням про Міністерство оборони України серед основних завдань і функцій здійснення судово-експертної діяльності не обумовлено [12]. Відповідно до ст. 21 Закону України «Про судову експертизу», підготовка фахівців для державних спеціалізованих установ, що проводять судові експертизи, здійснюється вищими навчальними закладами; спеціалізація та підвищення кваліфікації проводяться на курсах та в спеціальних закладах відповідних міністерств та інших центральних органів виконавчої влади; вивчення потреб у підготовці, спеціалізації та підвищенні кваліфікації експертів, а також розроблення пропозицій щодо задоволення цих потреб здійснюються міністерствами й іншими центральними органами виконавчої влади, до сфери управління яких належать державні спеціалізовані установи, що здійснюють судово-експертну діяльність [10, ст. 21].

Судово-медична експертиза, яка проводиться з метою дослідження на підставі спеціальних знань матеріальних об'єктів, що містять інформацію про обставини справи, яка перебуває в провадженні органів дізнання, слідчого, прокурора чи суду, виконується згідно із Правилами проведення судово-медичних експертиз (досліджень) у відділеннях судово-медичної експертизи [13].

Система служби судово-медичної експертизи України складається з Головного бюро судово-медичної експертизи МОЗ України, Республіканського бюро судово-медичної експертизи (Автономна Республіка Крим), Бюро судово-медичної експертизи управління охорони здоров'я обласних виконавчих комітетів.

Судово-психіатрична експертиза в адміністративних, цивільних справах, у кримінальному провадженні призначається і проводиться на підставах та в порядку, передбачених Законом України «Про психіатричну допомогу» від 22 лютого 2000 р. № 1489-III [14, ст. 21].

До суб'єктів судово-експертної діяльності належить і Служба безпеки України (далі – СБУ), але нормативно-правові акти, що регламентують їхню діяльність, є інформацією з обмеженим доступом, яка не підлягає розголошенню. Судові експертизи, експертні дослідження технічних засобів (виробів) на предмет їх віднесення до спеціальних технічних засобів проводяться державною спеціалізованою експертною науково-дослідною установою СБУ – Українським науково-дослідним інститутом спеціальної техніки та судових експертиз Служби безпеки України (далі – ІСТЕ СБУ).

Забезпечення недоторканності державного кордону й охорони суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні покладено на Державну прикордонну службу України. Для виконання покладених завдань органам, підрозділам, військовослужбовцям, а також працівникам Державної прикордонної служби України, які, відповідно до їхніх службових обов'язків, можуть залучатися до оперативно-службової діяльності, надається право проводити судову експертизу паспортних документів, які, згідно із законодавством, використовуються під час перетинання державного кордону України [15, ст. 20, п. 17]

Серед основних завдань Головного експертно-криміналістичного центру Державної прикордонної служби України – державної спеціалізованої установи експертної служби Державної прикордонної служби України, призначеної для проведення судової експертизи й експертних досліджень паспортних документів, які, згідно із законодавством, використовуються під час перетинання державного кордону України, є проведення судової експертизи й експертних досліджень паспортних документів для органів Державної прикордонної служби України, інших правоохоронних органів з метою запобігання кримінальним та іншим правопорушенням у сфері охорони державного кордону, виявлення та розслідування таких, виконання інших робіт у межах своєї компетенції, а також провадження пошукових досліджень у сфері судово-експертного забезпечення.

Отже, як **ВИСНОВОК** варто зазначити, що сутність кадрового забезпечення експертних установ України полягає в наповненні їх висококваліфікованими кадрами та вжитті заходів стосовно впорядкування кадрових процесів з метою виконання законодавчо визначених функцій.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Левченко К.Б. Проблеми кадрового забезпечення процесів формування тендерної політики в Україні. *Право і безпека*. 2004. № 1. С. 108–112.
2. Колпаков В.К., Кузьменко О.В. Адміністративне право України : підручник. Київ, 2003. 544 с.
3. Кагановська Т.Є. Кадрове забезпечення державного управління в Україні : монографія. Харків, 2010. 330 с.
4. Гаман Т.В. Кадрове забезпечення інформаційної діяльності органів державного управління в регіоні України. *Вісник державної служби управління України*. 2005. № 3. С. 12–15.
5. Даль В.И. Толковый словарь живого великорусского языка: в 4 т. Москва, 1978, 699 с.
6. Ключко А.М. Поняття та зміст кадрового забезпечення органів внутрішніх справ України. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2012. № 1. С. 42–51.
7. Кагановська Т.Є. Сутність та завдання кадрового забезпечення як засобу сприяння функціонуванню держави та її органів. *Форум права*. 2008. № 1. С. 215–220.
8. Веснин В.Р. Основы менеджмента. Москва, 1999. 480 с.
9. Атаманчук Г.В. Теория государственного управления : курс лекций. Москва, 1997. 400 с.
10. Про судову експертизу: Закон України від 25 лютого 1994 р. № 4038–ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 28. Ст. 232.
11. Гончаренко В.Г. Экспертизы в судебной практике : навчальний посібник. Київ, 1993. 287 с.
12. Про затвердження Положення про Міністерство оборони України: Указ Президента України від 26 листопада 2014 р. № 671. *Офіційний вісник України*. 2014. № 97. С. 51. Ст. 2796.
13. Про розвиток та вдосконалення судово-медичної служби України: наказ Міністерства охорони здоров'я України від 17 січня 1995 р. № 248/784.
14. Про психіатричну допомогу: Закон України від 22 лютого 2000 р. № 1489–ІІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 19. Ст. 143.
15. Про Державну прикордонну службу України: Закон України від 3 квітня 2003 р. № 661–ІV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003 р. № 27. Ст. 208.